

De Persoonsnamenstudie in 1947

door K. ROELANDTS,
Geassocieerde van het N. F. W. O.

Vaak werd het reeds herhaald, dat een der meest dringende noden, waaraan het wetenschappelijk onderzoek der persoonsnamen lijdt, bestaat in het gebrek aan repertoria van betrouwbaar, gelocaliseerd en gedateerd historisch materiaal. Evenals de vooruitgang van de toponymie in de eerste plaats te danken is aan degelijke plaatselijke monografieën, zal de anthroponymie alleen uit het tierige dilettantisme losgeraken, wanneer origineel of gecontroleerd materiaal volgens een secure, strenge methode in locale of regionale monografieën wordt bestudeerd.

In deze geest heeft het Leuvens Instituut, naast de „Toponymica”, een nieuwe reeks ANTHROPONYMICA geopend, met het doel de vele belangstellenden aan te zetten tot definitief wetenschappelijk werk. Dat de beproefde naamkundige, J. LINDEMANS, hierin nogmaals het voorbeeld heeft gegeven (nr 5) moge vele jongeren aansporen tot gelijkaardige opzoekingen en is tevens een waarborg voor de toekomst. Een in ander opzicht essentiële bijdrage van dezelfde naamkundige is het onderzoek naar de verschillende methodologische problemen der anthroponymie (nr 10), waaruit eens te meer blijkt hoezeer voorzichtigheid geboden is. Dezelfde gedachte wordt uitgedrukt in een merkwaardige lezing van de Zweedse romanist MICHAËLSSON (zie blz. 250), die op krachtdadige wijze betoogt voor

meer discipline in de anthroponymie. Hierop kan niet genoeg de nadruk worden gelegd en daarom weze dit opstel reeds vooraf vermeld.

Tijdens het afgelopen jaar verscheen bovendien een verdienstelijke studie van de hand van P. J. MEERTENS, over de Zeeuwse familienamen (nr 13), terwijl M. GYSSELING de aandacht vestigt op belangrijk en zeer oud genealogisch-taalkundig materiaal (nr 3).

* * *

Het 2e Internationaal Congres voor Toponymie en Anthroponymie gaf aanleiding tot een groot aantal persoonsnamenstudies, die om wille van hun algemeen belang vooraf dienen vermeld te worden :

ARNOULD, M. A. — Une source de l'anthroponymie : les listes électorales. Application : les prénoms d'une commune du Borinage. *Onomastica* I (1947), 223-232.

Na enkele algemene beschouwingen over het voordeel en (geringer) nadeel van de kiezerslijsten — ten overstaan van de andere moderne repertoria — als bron voor het anthroponymisch onderzoek, geeft S. een proeve van studie der eigenaardige of ongewone voornamen die thans nog gebruikelijk zijn te Jemappes, volgens de kiezerslijst van 1938. De totale en individuele frequentie van deze namen, ingedeeld in verschillende groepen (namen van heiligen, of uit de oudheid, literatuur, enz.), belicht een aspect van de collectieve psychologie der bevolking.

CARREZ, H. — Anomalies, fortune et vicissitudes de certains prénoms. *Onomastica* I (1947), 233-240 ; 244.

Geschiedenis van de doopnamen *Claude* en *Besançon*, ter illustratie van de mode in de naamgeving. Hierbij zouden vroeger diepere factoren hebben gewerkt dan thans het geval is.

COHEN, M.-GUÉRINEAU, A. — Étude préliminaire sur les prénoms à Fressines (Deux-Sèvres). *Onomastica* I (1947), 241-244.

Statistische gegevens over de keuze van de voornamen, inz. de ongewone, tussen de jaren 1740-1946. In deze ontkerstende gemeente heeft vooral de lectuur een sterke invloed uitgeoefend op de naamgeving.

DAUVERGNE, R. — Les surnoms militaires en France au XVIIIe siècle. *Onomastica* I (1947), 212.

[Korte inhoud van een lezing die later zal gedrukt worden.]

DERCHE, R. — Les rapports entre l'héraldique et l'anthroponymie d'après l'Armorial de la généralité de Soissons (1696-1700). *Onomastica* I (1947), 205-11.

Over heraldische interpretaties van persoonsnamen, voorgesteld in vier reeksen : de naam komt voor op het blazoen ; de naam wordt letterlijk in heraldische figuren afgebeeld ; afbeelding van de eigenschappen gesuggereerd door de naam ; woordspeling, rebus, enz.

DESCROIX, J. — Sur le patronyme *Grobon* et une racine *grab/grob*. *Onomastica* I (1947), 181-82.

De naam *Grobon*, soms *Grosbon* gespeld, zou geen verband houden met de categorie *Grosjean* enz., maar afgeleid zijn van een (Keltische) wortel *grb* (?), die in de dial. voorkomt met bet. „oude boomstam, afval van hout”. Bedoelde fn. is dan oorspr. een spotnaam te vergelijken met *Souche*, *Souchard*.

DOPPAGNE, A. — Diffusion en Belgique romane du prénom accessoire *Ghislain*. *Onomastica* I (1947), 245-51.

Beschrijving en verklaring van de mode, die zich sinds 1850 op buitengewone wijze over geheel Wallonië uitbreidt om, door toevoeging van *Ghislain(e)* aan de gebruikelijke doopnaam, het kind onder de bescherming te plaatsen van de gelijknamige heilige. Twee kaartjes stellen het percentage en de verspreiding van bedoelde naam voor. Een analoge naamgeving vindt men in Vlaanderen (*Cornelis*), Oost-Wallonië (*Gilles*) en de Ardennen (*Merry* en *Scholastique*) ; vgl. in het Luikse bovendien *Orémus* (Fra. *Erasmus*), *Julien* en *Marcelin*.

ENGELS, J. — Les noms propres de l'antiquité gréco-latine en ancien français. *Onomastica* I (1947), 183-94.

Betoog over het belang van de studie der Ofra. en Mfra. vormen van Gri.-Lat. psn. als *Eneas*, *Apollo* (*Apolin*), *Ariadne* (*Adrienne*), aan de hand van voorbeelden uit de „Ovide moralisé” van omstreeks 1300.

GOURVIL, F. — L'anthroponymie d'un département d'après les listes électorales. Constitution d'un fichier. Observations sur le répertoire des noms du Finistère. *Onomastica* I (1947), 218-22 ; 232.

Over het belang van de kiezerslijsten, in vergelijking met andere bronnen, voor het samenstellen van regionale woordenboeken van fn. Steunend op eigen ondervinding verschaft S. praktische raadgevingen over de wijze waarop dergelijke onderneming liefst dient uitgevoerd te worden. Enkele conclusies uit persoonlijk onderzoek illustreren de waarde van zulke repertoria (1).

— Le mouvement de la population et ses répercussions sur l'anthroponymie dans une paroisse rurale du Finistère. *Onomastica* I (1947), 213-17.

Statistische studie over de samenstelling en herkomst der bevolking van de landelijke gemeente Botsorhel, aan de hand van de registers van de Burgerlijke Stand voor de jaren 1823-1922. Verschillende factoren verklaren de richting der bevolkingsbeweging. Tot slot geeft S. enkele aantekeningen over de densiteit van bepaalde familienamen.

MICHAËLSSON, K. — Questions de méthode anthroponymique. *Onomastica* I (1947), 199-204.

Volkomen gerechtvaardigd pleidooi voor een strengere methode, tegen al te gemakkelijk en overhaastig etymologiseren. Tot de meest dringende desiderata behoren een thesaurus van psn. en een volledige anthroponymische bibliografie. Ten bewijze daarvan geeft S. enkele critische aanmerkingen op het werk van

(1) In verband met voormelde lezingen van GOURVIL en ARNOULD werd op de plenaire vergadering van het Congres de wens uitgedrukt „de voir constituer dans tous les pays où on peut le faire et où ce travail n'a pas encore été effectué, des répertoires de ces listes [électorales] conservés par les services compétents, en attendant leur publication”. Zie *Onomastica* I (1947), 176, 232.

- DAUZAT, Noms de famille en andere Fra. studiën (o. m. over *Judocus-Josse*). In dezelfde geest wordt bovendien gehandeld over het probleem van de synchronie en diachronie, van de vaste (erfelijke) fn. en van de verklaring der spotnamen.

PLATZ, E. — L'anthroponymie luxembourgeoise, état actuel et méthodes à suivre. *Onomastica* II (1948), 89-94.

Na een overzicht van de tot dusver verschenen bijdragen op dit gebied, worden Luks. psn. in chronologische volgorde behandeld, volgens de verschillende perioden waarin zij ontstaan zijn.

SERRA, G. — Le date più antiche della penetrazione in Italia dei nomi degli eroi del ciclo brettonne. *Onomastica* I (1947), 195-97.

De vroegste vermeldingen van psn. *Artus* < *Artu(r)s* in Italië, nl. in 1114 en 1136, werpen nieuwe problemen op betr. ontstaan en verspreiding van de sage van Koning Arthur. In zake verband tussen literatuur en naamgeving wijst S. op het voorkomen, in dezelfde familie, van *Artusius* en *Achilles* (1155), terwijl elders een *Artusius* samen met een *Rolandus de Samaria* als getuigen optreden (1157). Vgl. bovendien de metronymica *de Art(r)usia* (1211), *de Artuxia* (1284), *Artuse* (begin XIIIe eeuw).

— Linee di un' onomastica sarda. *Onomastica* I (1947), 198.

Plan van een grondige studie waarvan de meest representatieve gevallen besproken werden in een lezing op het 2^e Intern. Congres. Bedoelde lezing zal nadien in hetzelfde tijdschrift verschijnen.

* * *

1. BAILLIEN, H. — Het poorterboek der stad Tongeren (1645-1794). *Ons Heem* III (1947), 14-18 ; 47-50 ; 77-81.

Inleidende begrippen over rechten en plichten der poorters en alfabetische naamlijst van de 275 nieuwe poorters, met opgave van beroep, plaats van herkomst, datum van eedaflegging en verwijzing naar het originele handschrift (het beschadigde *Eitboek*, gemeentelijk archief Tongeren).

2. GESSLER, J. — Onomastische puzzles. *Leuv. Bijdr. Bijbl.* XXXVII (1947), 59-62.

Bespreekt enkele bijnamen waarin de voorouders, soms tot in het vierde geslacht, worden opgenomen. Dergelijke cognomina zijn ook in de lokaal-getinte letterkundige werken te vinden.

3. GYSSELING, M. — Les plus anciennes généalogies de gens du peuple dans les Pays-Bas Méridionaux. *Com. Top.* XXI (1947), 211-15.

Naast de verrassende ontdekking van de genealogie van *Ouduin* (een stamboom van ca 1121!), waarvan fac-simile en transcriptie, deelt S. waardevol studiemateriaal uit de IXe en XIIe eeuw mede (1).

4. J., F. — Nog vondelingnamen. [Met naschrift door D. C.]. *Biek.* XLVIII (1947), 44-45.

Zie *Bibl. Psn.* 1945/46, nr 7.

Eigenaardige namen uit Wingene o. m. : Vincentius *Ondanck* ontleent zijn naam aan een oude herberg „Den Ondanck”; zijn voornaam Vincentius = *Sentens* werd een bijnaam voor al zijn nakomelingen; Theresia *Onbekent* (zie ook *ibid.* blz. 96); e. a.

Over vondelingennamen verder *ibid.* blz. 120.

5. LINDEMANS, J. — Brabantse persoonsnamen in de XIIIe en de XIVe eeuw (Anthroponymica I). *Leuven-Brussel*, 1947.

Richtinggevende studie, wat bewerking en inhoud betreft, over Westbrab. psn. van 1295 (blz. 7-25), psn. te Halle a^o 1381 (blz. 27-37) en te Leuven a^o 1390 (blz. 39-55). Het materiaal van het eerste gedeelte is afkomstig uit een onuitgegeven register van St. Baafs (Rijksarchief te Gent) en wordt daarom volledig afgedrukt zoals het voorkomt in het origineel. Dit geschiedt echter niet voor de bronnen betr. Halle of Leuven, omdat deze reeds vroeger uitgegeven werden, resp. door M. J. VAN DEN WEGHE (zie *Bibl.* 1935, blz. 226 n. 1) en J. CUVELIER (zie *Bibl.*

(1) Dr GYSSELING verzoekt ons de volgende verbeteringen te vermelden : in nr 2 is, in plaats van „custos tunc”, wellicht te lezen „custos *teruanensis*”; in nr 3 wordt niet Izel-lez-Esquerchin poch Isières-lez-Lanquesaint bedoeld.

Pen. 1943, nr 3), maar beide uitgaven werden vooraf zorgvuldig gecollationeerd en verbeterd. Benevens een gevatte inleiding worden de anthroponiemen telkens volgens een vast plan geordend en verklaard : vooreerst de voornamen, resp. mans- en vrouwennamen, met opgave van het aantal vermeldingen van elke naam. Vervolgens de familienamen, d. w. z. alle „cognomina” in ruime zin, onderverdeeld in vier categorieën : afstamming of verwantschap (vadersnamen, moedersnamen, andere verwantschapsnamen) ; geografische namen (gemeente van herkomst, afleidingen van hofnamen en huis- of straatnamen, volkenamen) ; beroepsnamen (ambachten, openbare ambten, andere titels) ; psychische of lichamelijke eigenaardigheid (hoedanigheidswwoorden, naamwoorden). Deze indeling schenkt op dit ogenblik, in anthroponymisch opzicht, het best voldoening en wordt als model gesteld voor alle gelijkaardige onderzoekingen. Moge het vele navolgers vinden, opdat er meer eenheid kome in de thans nog heterogene bijdragen !

De statistische gegevens op het stuk van de voornamen zullen vooral naar behoren kunnen gebruikt worden als wij over meer synchronische en diachronische monografieën van verschillende streken of centra beschikking krijgen. De talrijke verklaringen echter zijn op zich zelf reeds leerrijk voor de aankomende en gevorderde anthroponymist. Wij vermelden, bij wijze van voorbeeld : *Ympinus* < *Imp-*, verkorting van Imbrecht of familiare vorm van Ingelbrecht ; Brab. (*Ni*)*coel* < Nikolaas ; *Pinnoc* familiare vorm op *-ok* van *Pin*, bakernaam voor *Win-* ; *Collay* dimin. op *-ai* (var. *-oi*) van Nikolaas ; *Morant* uit de ridderromans ; *Moris* < *Amoris*, *Amauri*, Rom. vorm van Amelrik ; *Neeren* verkorting en dimin. van Reynere, Bernere, of dgl. ; *Weyn* < Iwein ; *Tielken* famil. vorm van *Diet-* (met Rom. anl. *t*) ; — vrouw. voornamen : *Bela* < *Mabelia*, *Mabile*, Rom. fam. vorm van Madelberta ; *Oelken* dimin. van *Odele*, zelf dimin. van *Oda* ; *Anne* < Johanna (niet Anna !) ; — patronymica : *Elvins* bij Alverik ; *Scellins* bij Godescal(c) ; *Oste* bij Augustijn ; *Vroens* bij Veronus ; *Aeps* bij Aelbrecht ; *Foye* evenals *Feyten* bij Wouter ; enz. ; — beroepsnamen : *-man* ter aanduiding van een koopman ; *Wansoelmakere* „hemdenmaker” ; *de Butselere* „kui-per?” ; *de Weysembeckere* waarvan eerste lid = „tarwe” ; — de vierde kategorie van fn. (ontleend aan een of andere eigenaardigheid) is ruim zo goed voorzien als de drie overige en bevat eveneens een groot aantal originele interpretaties.

Bij zulke degelijke bijdrage zou, met het oog op het praktisch gebruik, een algemeen alfabetisch register wenselijk zijn.

6. — Het inleidend lidwoord bij familienamen. *Med. Ver. Naamk.* XXIII (1947), 12-20.

Aansluitend bij een studie van A. DAUZAT (zie beneden, blz. 263), onderzoekt S. het gebruik van het inleidend lidwoord, bij Nederlandse familienamen die een beroep, een waardigheid of een volksnaam opgeven; ook voor metaforisch opgevatte naamwoorden en naamwoordelijk gebruikte hoedanigheidswor- den. Het Nederlands is inderdaad de enige Germaanse taal waarin dit verschijnsel voorkomt.

Uit een vluchtig onderzoek blijkt dat het lidwoord bij familie- namen alhier voor 't eerst opduikt omstreeks 1200, in het Graaf- schap Vlaanderen. Dit zal wel onder Romaanse invloed geschied zijn en wel viâ het Picardisch, aldus nauw aansluitend bij het door DAUZAT afgebakende expansiegebied in het Noord-Westen van Frankrijk. Van uit Vlaanderen moet het gebruik zich dan verder over Brabant verspreid hebben in de loop van de 14^e eeuw, zonder nochtans de oostelijke en noordelijke gouwen van ons taalgebied te bereiken (met uitzondering van de namen die een hoedanigheidswoord inhouden, die over het gehele Nederlandse taalgebied schijnen doorgedrongen te zijn).

In deze bijdrage worden nog verschillende andere anthroponymische feiten besproken, o. a. : de Limburgse namen van het type *Beckers*; de agglutinatie van 's voor Brabantse namen als *Slaets*, *Smeyers*, *Swolfs*; het wegvallen van de slot-*e* in Brabantse en Limburgse namen (*de Wit*), waar deze bewaard bleef in Vlaanderen (*de Witte*); de moedersnamen ingeleid met *der*; de namen ingeleid met *ser*; het gebruik van het lidwoord vóór voornamen.

7. — Hoe maak ik mijn stamboom op? Zie *Bibl. Psn.* 1943, nr 8.

Rec. X. *Hok* VIII-XV (1940-1947), 30.

8. — Van Meiseniersbloed. *E. S.-Br.* XXX (1947), 209-224.

Vervolg van de in *Bibl. Psn.* 1945/46, nr 4 vermelde studie, gaande van *Carnoy* tot *Van der Elst*, *Verelst*, *Verhelst*.

9. — Voornaamwoordelijke bijwoorden in de topo- nymie. *Com. Top.* XXI (1947), 217-24.

In deze bijdrage (zie ook *Bibl. Pln.*, nr 12), wordt de oorsprong belicht van familienamen als *van Ginderachter, van Achter; van Beneden; van Ginderboven, van Boven; van Ginderbuiten, van Buiten; van Ginderomme; van Ginderdeure; enz.* Ook van Waalse namen als het bekende *de Lassus*.

10. — Op zoek naar methode bij de studie van de familienamen. *K. V. A., V. en M.* 1946, 23-42; afz. verschenen als *Med. Ver. Naamkunde, Bijlage XXII* (1947).

Aan de hand van enige familienamen, als voorbeelden uitvoerig behandeld: *van Coillie, van Caillie, Vercoullie* (afgeleid van een plaatsnaam *Coille*, Ofr. *cueille*, te Oostnieuwkerke), *Cuddeman* en *Beddemans*, te Opwijk (= Cordemans en Borremans), *van Duyse* (= van Deinze), *Scharpé* (= Eng. Sharp), *Walschap* (= van Walscappelle), *Verhavert* (= van der Aavoord), *Opsomer* (= Hoepsomere), *de Pauw* (= misschien de Pape), en andere die terloops vermeld worden, komt S. tot volgende besluiten van methodologische aard:

1. Oude naamvormen zijn, in vele gevallen, onontbeerlijk om de primitieve naam van een geslacht te kunnen vaststellen en een etymologie op te bouwen.

2. De anthroponymist moet grondig het dialect kennen van de plaats waar hij zijn naamkundig onderzoek instelt. De huidige uitspraak van een naam, waar hij sedert enige generaties in de volksmond bekend is, is gewoonlijk van groter belang dan de toevallig overgeleverde grafieën.

3. Bekendheid met de geschiedenis van het naamdragend geslacht zal vele vergissingen doen vermijden.

4. Men weze voortdurend op zijn hoede voor hypercorrecte en volksetymologische grafieën, ook voor mogelijke vertalingen, vooral bij namen die buiten hun oorspronkelijke omgeving verspreid geraakten.

11. LOON, J. B. VAN — Familienamen onder Wouw [N.-Bt.] in de 17de eeuw. *De Ghulden Roos VII* (1947), 91-100.

Over de herkomst van de familienamen met het oog op de bevolkingsgeschiedenis, vooral met behulp van genealogische gegevens. Onder de vermelde fn. komen voor: *Loyen* of *Lodewijcks; Padmos* of *Paddemoes*, naar een hoeve onder de jurisdictie van Steenberg; *Imans*, volgens het doopboek *Imandus* = *Amandus*; *Senten* in het doopboek = (Christoforus) *Inno-*

centii; *Wijcken* of *Wicken* nakomelingen van (Lode)wijk Stoffels. Vooral in de 2^e helft der XVIIe eeuw zijn Vlaamse families uitgeweken naar Wouw, o. m. uit de Antwerpse Kempen.

12. MAN, L. DE — Middeleeuwse titulatuur te Leuven. *E. S.-Br.* XXXI (1948), 145-54 ; 193-207.

Geeft o. m. een nuttige verklarende lijst van Ndl. en Lat. beroepsnamen, met aangepaste bibliografie. Verschijnt ook afzonderlijk als *Med. Ver. Naamkunde, Bijlage XXIV*.

13. MEERTENS, P. J. — ~~Zeeuwse~~ familienames (Nederlandse Namenkunde). *Naarden*, 1947.

Rec. SCHÖNFELD, M. N. *Taalg.* XLI (1948), 182-83.

Nuttig handboekje, dat handelt over de familienamen die „in Zeeland in gebruik zijn, onverschillig of ze al of niet typisch Zeeuws zijn naar de vorm”. Het materiaal is hoofdzakelijk afkomstig uit de in 1940 verbrande doop-, trouw- en begraafboeken van Zeeland, voorts uit de gedrukte bronnen, enkele adresboeken en genealogieën.

Na inleidende beschouwingen van algemene aard over het ontstaan van familienamen, erfelijkheid, enz. (blz. 13-21), verloopt deze studie volgens het bekende plan : patronymica, met voorafgaande opmerkingen over de Zeeuwse voornamen ; geografische namen of fn. ontleend aan pln. in en buiten Zeeland, aan veldnamen (natuur- en cultuurnamen), huisnamen, uithangborden en gevelstenen ; beroepsnamen en (schertsende) benamingen naar een of ander werktuig ; namen ontleend aan lichamelijke en geestelijke eigenschappen. Vervolgens worden de fn. van vreemde herkomst, d. w. z. van Franse, Duitse, Engelse, Spaanse en Joodse oorsprong behandeld (blz. 119-42, waarbij interessante historische inlichtingen, betreffende immigratie, enz.) alsmede enkele onverklaarbare fn., terwijl in het voorlaatste hoofdstuk speciale aandacht wordt gewijd aan de dubbele fn. (blz. 148-58). Ten slotte bekomt men een overzicht van de geografische verspreiding der Zeeuwse fn., aan de hand van talrijke voorbeelden van namen die vroeger en thans voor verschillende plaatsen in Zeeland kenmerkend waren of zijn (blz. 159-87).

Evenals in zijn degelijke vroegere bijdragen geeft S. zich hier ook volkomen rekenschap van de moeilijkheden die aan dergelijk onderzoek verbonden zijn ; overigens is hij zich wel bewust van

onvolledigheid en onvolmaaktheid. In dit verband moge aange-
stipt worden dat de lijst van corresponderende voornamen en
patronymica (blz. 36-54) en het hoofdstuk over de geografische
namen (inz. pln. buiten Zeeland) voor menige verbetering vat-
baar zijn. Maar aan de andere kant zal de aankomende naam-
kundige heel wat leren uit de behandeling van specifiek Zeeuwse
namen en toponymische bestanddelen, en vooral, in methodo-
logisch opzicht, uit de verrassende verklaringen die alleen op
grond van genealogische gegevens konden ontdekt worden.

Het register der besproken familienamen (blz. 188-224), samen-
gesteld door Mej. J. C. DAAN, maakt dit populair boekje zeer
geschikt om voor verder onderzoek geraadpleegd te worden.

14. PÉE W. — Familienamen en bijnamen te Staakte...

Zie *Bibl. Psn.* 1944, nr 11.

Rec. X. *Ovla. Za.* XXII (1947), 21.

15. SIERKSMA, K. — De traditie der voornamen (Nederl.
Namenkunde). *Naarden*, 1946.

Rec. MEERTENS, P. J. *Volkskunde* XLVIII (1947), 91-92.

X. *Bijdr. Geschied. Ned.* I (1946), 265-66.

Zie ook *Bibl.* 1945/46, blz. 362.

16. STALPAERT, H. — Doopnamen te Brugge in 1946.

Biek. XLVIII (1947), 56-62.

Zie *Bibl. Psn.* 1945/46, nr 8.

Interessante studie over de doopnamen die bij voorkeur ge-
bruikt werden blijkens de mededelingen van de burgerlijke stand,
opgenomen in de Brugse weekbladen.

17. WEIJNEN, A. — Voornamen in en rond Roosendaal.

De Ghulden Roos VI (1946) (overdruk).

Enkele bijzonderheden over de naamgeving van de streek,
waaronder karakteristieke verkortingen of dial. naamvormen
en een kaartje van de verbreiding der vn. *Art* en *Dingeman*.
Deze laatste voornaam wordt afgeleid van (*ge*)ding en zou
„rechter” betekenen, wat wij bezwaarlijk kunnen aanvaarden (1).

(1) Populaire bijdragen over „Vlaamsche geslachtsnamen ont-
leend aan vaartuijg-benamingen” verschenen, van de hand van
R. DE BOCK, in de Zondagnummers van *Het Volk (Gent)* LVI (1946),
nrs 185 (28/7), blz. 8; 192 (4/8), blz. 8; 199 (11/8), blz. 8. — Kri-
tiek door J. MERTENS, Nog over Vlaamsche geslachtsnamen. *Ibid.*,
nr 320 (15/12), blz. 16.

Voor bepaalde namen of anthroponymische inlichtingen raadplege men nog :

BEKOUW, J. H. — Bannelingen en vluchtelingen uit Ronse. Benevens een onderzoek naar hunne verblijfplaats gedurende de Spaansche Overheersching. *Naarden*, 1941.

Rec. B. *Biek*. XLVIII (1947), 46.

Vgl. *Bibl.* 1943, blz. 270 n. 1.

Bevat een uitvoerig register van Vla. persoonsnamen.

BILLIET, R. — Een persoonsnaam op -ooi in een straatnaam te Edingen. *E. S.-Br.* XXX (1947), 232-34.

Psn. *Willooi* bevat in *Willoostraete* (huidige Kapucienenstraat), met een zeer rijke lijst van historische bewijsplaatsen.

V., E. — Van vleinaam tot familienaam. *De Maasgouw* LX (1946), 17-18.

GORP, J. VAN — Familienamen uit voornamen. *De Schakel* 1947, nr 2.

Naar Kempische cijnsboeken uit de XIVe en XVe eeuw.

HAERINGEN, C. B. VAN — Naamvallen bij eigennamen van personen en bij verwantschapsnamen. *N. Taalgids* XL (1947), 250-259.

INDESTEGE, L. — Jaargetijden te Zonhoven van de 14^e tot de 16^e eeuw. *Limb.* XXVII (1947/48), 196-206.

Vestigt de aandacht van de naamkundigen op een fragment van een kalendarium uit het Zonhovens parochie-archief (XVe e.) waarin een groot aantal inwoners der gemeente met naam en voornaam vernoemd worden, soms twee en drie geslachten na elkaar, en ook een groot aantal plaats- en veldnamen.

Het document wordt uitgegeven blz. 205 e. v.

LINDEMANS, J. — Maal. *E. S.-Br.* XXX (1947), 26-29.

S. wijst, in deze toponymische studie, terloops op de betekenis van de Brabantse familienaam *van den Male*, later soms *van der Maelen*. Het aldus genaamde geslacht woonde aanvankelijk op de molen Male, te Grimbergen; aldus 1257 *Sigerus de Male*, ca 1297 *Zeghere van den Male*. Een synoniem dan van *van der Molen*, *Vermeulen*.

— Oude Brabantsche geslachten. *E. S.-Br.* XXX (1947), 74-87.

Over het Opwijks geslacht *Vereertbrugghen*.

MOERMAN, H. J. — Salland's bevolking in de vijftiende eeuw. *Versl. en Med. v. d. Ver. tot Beoefening van Overijss. Regt en Gesch.* LXIII (z. j.), 23-52.

Met algemene beschouwingen over Sallandse psn. (fn. op *-inc*, enz.), lijsten van „dienstlude” omstreeks 1400 en 1474, lijst van voornamen.

N., E. — Verfranschte familienamen te Koekelare. *Biek. XLVIII* (1947), 166-67.

Vermeldt een aantal vertalingen van namen als *Jan d'Hoet* = *Jean Chapeau*; *Pieter van den Wijngaerde* = *Pierre de la Vigne*; *Karel de Wulf* = *Charles Lelqup* uit de jaren 1840-55.

SCHOUTEET, A. — Onze familienamen. *Brugsche Courant*, 28-9-1946.

SMET, J. DE — Uitgeweken protestanten uit het Westland (1610-1621). *Biek. XLVIII* (1947), 8-13.

Uit de schepenregisters van Dranouter en Nieuwkerke maakt S. een lijst op van in Nederland en in Engeland gevluchte protestanten, die tijdens het twaalfjarig bestand vaak hun goederen hebben verkocht.

SPILBEECK, A. VAN — Onze parochieregisters. *De Schakel* 1947, nr 2.

Inventaris van registers op 31 Dec. 1946 berustend in de Stads- en Rijksarchieven te Antwerpen.

TERWAGNE, J. R. DE — La curieuse histoire d'un nom métamorphosé ou les origines des *dela Faille* anversois. *De Schakel* 1947, nr 2.

TIELEMANS, E. — De afstamming van K. L. Ledeganck. *Ons Heem* III (1947), 173-75.

V., A. — De doopnaam Muriel. *Biek. XLVIII* (1947), 142-43.

Vrouwennaam die blijkens zijn voorkomen in de 11e e. in Bretagne en Normandië en door de Normandiërs in de 12^e-13^e eeuw, in Engeland, voor Keltisch aangezien wordt. Van uit Engeland, waar hij in de laatste 80 jaar opnieuw populair werd (*Muriel*, *Meriel*, *Maryell*), werd hij geïmporteerd. Is het een spelling voor *Mireille*?

VERWILGHEN, F. — Kempische bedevaarders bij Ste Gertrudis te Kuringen. *Land v. Loon* II (1947), 105-109.

Lijst van psn. voorkomend in het Guldenboek van de Broederschap van de Hl. Gertrudis van het begin der XVe eeuw af „die naderhand een zorgvuldige studie en de volledige publicering” verdienen.

W., J. D. — „Sint Lodewijk” of „Sint Alwijs”. *Biek.* XLVIII (1947), 214-15.

Behandelt de oorsprong der namen : *Lodewijk, Alwijs* (Lat. *Aloysius*), *Brigida* (*Brigi(t)ta*), *Hendrik, Erik*.

X. — Familienamen. *Nieuwe Tijden* (Maaseik), 12 & 19/7/1947.

Een ongelijkwaardig hulpmiddel voor de studie van de geografische verspreiding onzer familienamen zijn de lijsten van het „Répertoire des familles belges” die, vooral met het oog op genealogische opzoekingen, sinds enkele jaren samengesteld worden door J. JACQUART, mede-oprichter van *L'Intermédiaire* („Bulletin du Service de centralisation des études généalogiques et démographiques de Belgique”; président : G. DAUSAERT). Dit repertorium betreft zowel Vlaanderen als Wallonië en berust, voor de XVIIe-XVIIIe eeuw, op de klappers van de oude doopregisters. Het bevat de namen van de „familles-souches”, d. w. z. „celles qui, ayant été particulièrement prolifiques jadis, forment la „souche” de la population autochtone actuelle. Ces familles comprennent environ les 2/3 des habitants ayant vécu à cette époque... Ces nomenclatures sont établies, soit par communes ou villes, soit par régions (arrondissements) et figurées sur des tableaux d'un format unique (50 × 60 cm.). Ces publications sont éditées en „polygraphie” sur papier à dessin”; te verkrijgen bij S.

Op dit ogenblik zijn o. m. voor de volgende Vla. gemeenten beschikbaar :

1° Répertoire des familles belges aux 17e et 18e siècles : Aalst, Oudenaarde, Veurne, Geluwe, Geeraardsbergen, Lokeren, Mechelen, Oostende, Ronse, St.-Niklaas, Zwevegem, Vilvoorde, St.-Truiden, Wevelgem ; — Brusselse agglomeratie, arr. Brugge, arr. Oostende, arr. Mechelen, arr. Kortrijk.

2° Les familles contemporaines (o. m. naar de kiezerslijst 1936-38) : Oudenaarde, Veurne, Lier, St.-Truiden.

Vgl. ook J. JACQUART, *Votre nom? Les patronymes hybrides ou semi-traduits dans la région frontrière linguistique belge aux XVIIe et XVIIIe siècles* I. Courtraisis ; II. Tournaisis. *Le Courrier de l'Escaut (Tournai)* CXIX, nr 11 (14/1/48), blz. 2.

Wat de genealogische opzoekingen betreft, wijzen wij voorts op de uitbreiding van de familiekundige rubrieken in *Med. Verb. Heemk.*, die van 1947 af onder de speciale titel *Onze Stam* ver-

schijnen, als bijlage (met dubbele paginering) van hetzelfde tijdschrift dat thans de naam *Ons Heem* draagt. Zie programma-verklaring door A. C(LABOTS), Een stap voorwaarts. *Ons Heem* III (1947), 13-14. [De afzonderlijke paginering van *Onze Stam* wordt in deze of navolgende referenties niet aangeduid.]

Het anthroponymisch materiaal, dat behandeld wordt in de verschillende vaste kronieken van bedoelde bijlage („Familiekundige Vraagbaak”, „Uit tijdschriften en bladen”), is op handige wijze te gebruiken dank zij het register op *Onze Stam* I, gedrukt in *Ons Heem* III (1947), 178-80. Interessante inlichtingen vindt men ook in de „Kroniek van de familiekunde” door A. C(LABOTS). *Ibid.*, 52 ; 177. Vgl. bovendien *De Schakel*, orgaan van de „Antwerpsche Kring voor Familiekunde”, waarover *Ons Heem* III (1947), 54 ; 82 ; 117-18 (1).

Ten slotte moge in dit verband verwezen worden naar de groots opgezette publicatie, die goede diensten kan bewijzen aan de anthroponymie :

COOMANS DE BRACHÈNE, O. — Tables ascendantes ou quartiers généalogiques des familles de la noblesse belge I (Lettre A). *Ninove*, 1947.

Het gehele werk zal ongeveer 15 delen bevatten.

* * *

Wat de Franstalige anthroponymie betreft, kunnen wij de volgende algemeen-methodologische en bibliografische bijdragen vermelden :

DAUZAT, A. — Les noms de famille de France. Zie *Bibl.* 1945, blz. 184.

Rec. FOUCHÉ, P. *Franç. moderne* XIV (1946), 151-53.

— Les études d'onomastique en France depuis 1939. *Onomastica* I (1947), 59-61.

(1) Praktische opstellen over de beoefening van de familiekunde :

CLAES, A. — De culturele betekenis van de familiekunde. *Ons Heem* III (1947), 43-46.

— Inleiding tot de practijk van de familiekunde. *Tax. n. r.* XIII (1947), 72-86.

Over het opstellen van stamboom en familiekroniek.

Met „Bibliographie” van de hand van M.-T. MORLET, *ibid.*, blz. 61-66.

JODOGNE, O. — Buts et méthodes de l'anthroponymie. Zie *Bibl.* 1944, blz. 404-05.

Rec. DAUZAT, A. *Onomastica* I (1947), 149.

— Les travaux anthroponymiques en Belgique depuis 1938. *Onomastica* I (1947), 67-71.

LEBEL, P. — Les noms de personnes en France (Coll. Que sais-je? n° 235). Paris, 1946.

Rec. CARREZ, H. *Ann. Bourgogne* XIX (1947), 66-68.

DAUZAT, A. *Onomastica* I (1947), 79.

HERBILLON, J. *Dial. belgo-rom.* VI (1947), 33-35.

MONFRIX, J. *Romania* LXIX (1946/47), 406-08.

ROQUES, M. *Romania* LXIX (1946/47), 284 (1).

(1) Verder kunnen de volgende studiën wellicht als vergelijkingspunten de Vlaamse anthroponymist interesseren :

ÆBISCHEE, P. — Les origines de la finale *-i* des noms de famille italiens. *Onomastica* I (1947), 90-106.

Hoewel de gangbare interpretatie der Ital. fn. op *-i*, uit de Ital. nom. plur. masc., bevestigd wordt door verschillende ondubbelzinnige voorbeelden uit de Xe-XIIIe eeuwen, toont de grote meerderheid der oudste (VIIIe eeuw) en gelijktijdige gevallen aan dat bedoelde anthroponiemen van het type *Paoli* bij voorkeur te verklaren zijn uit de Lat. gen. sing. van het notariële Latijn. Samen met die oorspronkelijke patronymica van de categorie *Petrus (filius) Pauli* worden evenzeer gebruikelijke formaties als *Petrus de Paulo* en secundaire verbindingen als *Petrus (filius) Paulo*, *P. (filius) Paulus*, *P. de Pauli*, enz., historisch-geografisch bestudeerd.

BALLE, A.-HERBILLON, J. — Prénoms curieux de Cerfontaine. *Dial. belgo-romans* VI (1947), 28-32.

BATTISTI, C. — Italiani e tedeschi nell' Alto Adige. *Archivio per l'Alto Adige* XL (1945).
Zie ook *Bibl. Pln.*, blz. 237 n. 2.

Over Germ. persoonsnamen aldaar en het probleem anthroponymie : nationaliteit.

BERGH, A. — Études d'anthroponymie provençale... Zie *Bibl.* 1942, blz. 473.

Rec. X. *Romanie phil.* I (1947), 178.

CARREZ, H. — Surnoms évoquant des infirmités portés dans la région dijonnaise du XIIe au XVe siècle. *Onomastica* I (1947), 41-51.

DAUZAT, A. — Les particules de présentation dans les noms de famille de France. *Onomastica I* (1947), 82-88.

Over fn. gevormd met geagglutineerd bepalend lidw., bezitt. voorw., of beleefdheidsbepalingen als *dom/dam* (< Lat. *dominus*), *sire* (waarbij Ndl. *ser-??*), *maitre*, of wel met agglutinatie van voorzetsel al of niet vergezeld van het lidw. Telkens worden gegevens medegedeeld over de geografische verbreiding van die verschillende typen.

— Proportion des catégories de noms de famille suivant les régions de France. *Onomastica I* (1947), 52.

Geïllustreerde beschouwingen over het belang van een statistisch-vergelijkende studie over de verschillende categorieën van familienamen, wat betreft hun geografische verspreiding eensdeels, en anderdeels de tegenstelling tussen stad en dorp. Dergelijk onderzoek zou o. m. een inzicht verlenen in de sociale psychologie en de geschiedenis der maatschappij.

— Les surnoms des troupes d'Afrique. *Franç. mod. XII* (1944), 296.

HALL, R. A. jr. — Definite Article + Family Name in Italian. *Language XVII* (1941), 33-39.

HERBILLON, J. — Prénoms archaïques. *Bull. Le Vieux-Liège*, n° 67, 123-24; n° 69, 148-49; n° 70, 163-65.

Rec. LEGROS, E. *Com. Top. XXI* (1947), 184.

LAPLATTE, C. — La connaissance du passé à travers l'histoire des prénoms. *Onomastica I* (1947), 107-108.

Beschouwingen over de mode der voornamen (b. v. *Léonor*, *Geneviève*), in verband met de heiligenverering (die op haar beurt geïllustreerd kan worden door oude inventarissen van heiligenbeelden, prenten of boeken), in verband met een populaire bisschop, enz. De voornaam *Anonyme* wordt verklaard uit het feit dat tijdens het Ancien Régime het doopsel op vrij gevorderde leeftijd toegediend werd en het kind aldus officieel vóór die leeftijd als „Anonymus” gold.

LECHANTEUR, F. — Noms de famille normands formés sur un prénom féminin. *Onomastica I* (1947), 53-56.

Na opsomming van enkele karakteristieke aspecten der Normandische fn., stelt S. vast dat de pastoor van Montchaton in de jaren 1743-50 systematisch de voornaam van de moeder als fn. geeft aan het „ex illicito coitu” geboren kind. Deze gewoonte zou op een oude traditie berusten en verklaren hoe talrijke fn. uit die streek de vorm hebben van vrouwelijke voornamen.

PANKBAZ, E. — Geschichte des patronymischen Suffixes -ino in Italien und Frankreich. *Diss. Zürich*.

POHL, J. — Les noms de guerre des soldats de Louis XV d'après un registre athis. *Bruxelles*, 1946.

Rec. D(AUZAT), A. *Onomastica I* (1947), 80; 109-10.

— Les sobriquets scolaires en Belgique. *Franç. mod. XIV* (1946), 301-308.

Rec. LEGROS, E. *Com. Top. XXI* (1947), 184.

POTTIER, B. — Les noms de personnes dans la parémiologie espagnole. *Langues modernes XLI* (1947), 428-34.

* * *

Met betrekking op de Zwitserse anthroponymie dient vooreerst melding te worden gemaakt van een vroeger verschenen repertorium, dat vooral met het oog op algemeen praktische belangen samengesteld werd, maar om wille van de prestatie en van het ontzaglijk materiaal niet onopgemerkt mag blijven :

X. — Les noms de famille suisses. Familiennamenbuch der Schweiz. I nomi di famiglia svizzeri. *Zürich*, 1940-1941.

Uitgegeven door de Zwitserse vereniging voor genealogisch onderzoek, berust dit werk op de gegevens die rechtstreeks door de ambtenaren van de Burgerlijke Stand werden ingezonden. Het bevat ongeveer 40.000 alfabetisch gerangschikte familienamen, die thans (1939) in Zwitserland gebruikelijk zijn, met telkens opgave van de plaatsen waar zij opgetekend werden en een benaderende aanduiding van de tijd der inburgering ter plaatse. Alleenstaande personen worden van een speciaal teken voorzien. Aan het einde van dit woordenboek handelt A. GLOGGNER „Ueber Namensform und Namensführung” (blz. 869-74) en geeft R. OEHLER, de bewerker van het repertorium, naast enkele beschouwingen over de verdere plannen, ook een algemene uiteenzetting over de formatie en de verbreiding der Zwitserse familienamen (blz. 875-88).

Voorts werden de volgende studiën genoteerd :

HEGI, F. — Der Glückshafenrodel des Freischiessens zu Zürich 1504 (2 Bde). *Zürich*, 1942.

Rec. V(ICAIRE), M. H. *Rec. hist. ecl.* XLII (1947), 683.

Namenlijst van 24.000 personen aanwezig op het schuttersfeest van Zürich en van de deelnemers aan de loting die de onderneming moest bekostigen, met vermelding van herkomst, stand, enz.

— La linguistique des enseignes. *Franç. mod.* XV (1947), 299-302.
SPITZER, L. — Études d'anthroponymie ancienne française. *Public. Mod. Lang. Ass. Am.* LVIII (1943).

JEANJAQUET, J. — Sobriquets populaires des habitants de localités neuchâteloises vers 1625. *Mélanges Max Niedermann*, 125-36.

Rec. D(AUZAT), A. *Onomastica* I (1947), 150.

* * *

Van de Engelse anthroponymische productie werden de volgende bijdragen opgetekend :

ARNGART, O. — The calender of St. Willibrord. A little used source of Old English personal names. *Studia neophilologica* XVI (1943/44), 129-34.

EKWALL, E. — Early London personal names (Skrifter utg. av Kungl. human. vetenskapssamfundet i Lund, XLIII). *Lund*, 1947.

Rec. LJUNGGREN, K. G. *Arkiv f. nord. filol.* LXII (1947), 297.

Merkwaardige studie over de persoonsnamen van Londen uit de tijd onmiddellijk na de Normandische verovering, inz. uit de XIIe eeuw, waarin o. m. de nadruk wordt gelegd op het anthroponymisch, historisch en sociaal aspect der naamkunde en voor het eerst speciale aandacht wordt gewijd aan de fundamentele wijziging die zich ten gevolge van de Conquest in het Engels persoonsnamensysteem heeft voorgedaan.

Het 1^e hoofdstuk (blz. 1-90) behandelt de Oe. doopnamen in post-Conquest Londen, verdeeld in 2 alfabetische lijsten met resp. de namen van niet-Skand. (inz. Oe., ook Kelt. en kontinentaal-Germ.) en van Skand. oorsprong. Over het algemeen worden hier uitvoerige inlichtingen medegedeeld over de naamdrager (beroep of functie, familieverband, enz.), terwijl S. slechts af en toe de namen zelf bespreekt, daar deze vroeger bestudeerd werden in de werken van BJÖRKMAN, BOEHLER, REDIN, en speciaal in de voortreffelijke dissertatie van O. VON FEILITZEN. Nochtans volgen hierop, in twee samenvattende rubrieken, enkele beschouwingen over de formatie en de frequentie der betreffende namen, alsmede over de Oe. namen die na de Conquest, zelfs tot in de XIIIe eeuw of langer in gebruik gebleven zijn (inz. *Alfred, Edmund, Edward, Edith, Etheldreda*). Sommige bijzonderheden schijnen er op te wijzen dat de autoch-

thone voornamen bij voorkeur in zwang bleven in de lagere stand en op de buiten, de Frans-Normandische namen daarentegen vlugger ingang vonden bij de patriciërs en in de hoofdstad.

De uitwisseling van Oe. of ingeburgerde Skand. namen tegen nieuwe Normandisch-Franse en de verhouding tussen beide maakt dan het voorwerp uit van het 2^e hoofdstuk (blz. 91-117): omstreeks 1100 is het een gewoon verschijnsel dat Engelse ouders Franse namen geven aan hun kinderen, maar het omgekeerde geval is vrij zeldzaam. Aan de hand van het anthroponymisch materiaal tracht S. verder af te leiden welk aandeel de Normandiërs hebben gehad in de Londense bevolking van die tijd (in het stadsbestuur, de clerus, de burgerij, enz.), wat ook duidelijk geïllustreerd wordt door zeer vroege voorbeelden van „gemengde” huwelijken tussen Normandiërs en Engelsen.

In het 3^e hoofdstuk (blz. 118-78) volgt het onderzoek van de (individuele en erfelijke) bijnamen, naargelang zij berusten op pln., beroepsnamen, verwantschapsbetrekkingen (inz. patronymica), of spotnamen en dergelijke. Vooral deze laatste categorie wordt grondig onderzocht, met uitzondering van de Frascherts- of spotnamen, die slechts zelden in de lijst opgenomen werden. Maar ook voor de overige categorieën bekomt men telkens, naast de gewenste gegevens over de persoon, een beknopte verklaring van zijn naam.

Het taalkundig-phonologisch aspect van het Londens materiaal, dat in het voorgaande eer toevallig aangeraakt werd, komt afzonderlijk ter behandeling in het laatste hoofdstuk (blz. 179-98), zowel wat het vocalisme als het consonantisme betreft. Dit leidt tot het besluit dat, in tegenstelling met de zienswijze van LUICK, de „grens” tussen Oe. en Me., onafhankelijk van de Normandische invloed, ongeveer in het midden der XIe eeuw ligt, althans te oordelen naar de gesproken taal van Londen. — Register op blz. 199-207.

Een meesterlijke bijdrage in vele opzichten, niet het minst wat de methode betreft!

In verband hiermede wensen wij insgelijks de aandacht te vestigen op twee, meer gespecialiseerde, verhandelingen die dezelfde geleerde een paar jaren vroeger heeft laten verschijnen:

- Studies on the genitive of groups in English (K. human. vetenskapssamfundets i Lund årsberättelse 1942-1943, I). *Lund*, 1943.

Over constructies als *Petrus Willamesman fflemynng, Eborard Thomaseknave de Holand*, enz. (vgl. Mnl.), in het Oe. maar vooral in het Me. uit Latijnse en Engelse bronnen, met interessante beschouwingen over enkele Me. doopnamen (o. m. *Maldesman* < *Mathilda*, cfr Eng. *Maud*; Normand. *Se(i)herus, Saher, Sa(i)erus*, vgl. Ohd. *Sigiheri*), hypocoristica (*Dick, Jak*; suff. *-kin, -lin, -oun, -ot, -et*) en geografische bijnamen (gebruik van voorzetsel in bijnamen van Eng. en Fra. oorsprong).

— Variation in surnames in medieval London. Zie *Bibl.* 1945, blz. 185.

Over variatie en erfelijkheid van de bijnaam (= tweede naam), vervanging van de fn. van de leerjongen door de bijnaam van de meester, overdracht van moeders bijnaam op zoon of dochter, bijnamen afgeleid van de voornaam van een verwante (meestal van de vader, dus patronymica) of van de voornaam van een leermeester, enz.

ESTRANGE EWEN, C. L' — Early surnames of Devonshire from the Exchequer Subsidy Roll 1332. *Paignton*, 1947.

FEILITZEN, O. VON — Old Welsh *Enniaun* and the Old English personal name element *wen*. *Modern Language Notes* LXII (1947), 155-65.

De vorm *Enneawn* werd door KEMBLE geëmendeerd in *Eanwen* en nadien ook door SEARLE en BOEHLER opgevat als compositum van Oe. *ēan* + *wēn*, een vrouwennaam. Blijkbaar geldt het echter de bekende Oudwall. psn. *Enniaun* < Lat. *Anniānus*. Door onderzoek van al de namen, waarvan het eerste of tweede lid doorgaans verklaard wordt als Oe. *wēn* f. „belief, hope”, komt S. bovendien tot de vaststelling dat bedoeld appellativum nergens met zekerheid als Oe. anthroponymisch element aan te wijzen is.

LÖFVENBERG, M. T. — Studies on Middle English local surnames. Zie *Bibl.* 1942, blz. 478.

Rec. PRINS, A. A. *Museum* LII (1947), 12-13.

STRÖM, H. — Old English personal names in Bede's History (Lund Studies in English VIII). *Lund*, 1939.

Rec. PRINS, A. A. *Museum* LII (1947), 12-13.

WITHYCOMBE, E. G. — The Oxford Dictionary of English

christian names. *Oxford*, 1948 [verbeterde herdruk ; 1^e druk 1945⁺; 2^e druk 1946].

Rec. DAVIS, N. *Review Engl. studies* XXIII (1947), 84-86.

De inleiding (blz. XI-XXXVI) ontleedt in het kort de samenstellende elementen van de Engelse voornamenschat en beschrijft de verschillende invloeden die in de loop der geschiedenis hierop uitgeoefend werden. Aldus handelt S. vooreerst over naamvorming en naamgeving bij de Semieten, Indogermanen, Grieken, Kelten, Slaven, Romeinen en Germanen. Vervolgens wordt aangetoond hoe het Oe. namensysteem evolueerde door inwerking van Skandinavië, Normandië en van het Kristendom. Ten slotte belicht S. de eigenaardige naamgeving tijdens de XIIe en XIIIe eeuw, het ontstaan van familienamen, bijnamen en vliënamen, het wettelijk karakter van de naam, de femin. afleidingen van mansnamen, de doopnamen met betrekking tot een omstandigheid van de geboorte, de vernieuwing door Reformatie en Puriteinen, de overgang van familienaam tot voor naam, het gebruik van twee of meer voornamen, de mode der laatste eeuwen : voorkeur voor Oe. of Me. namen tijdens de Romantiek, de hedendaagse voorliefde voor „kino-namen” (vooral U. S. A.), enz. ; af en toe met statistieken.

Het woordenboek zelf beslaat 130 blz. en bevat, in alfabetische volgorde, al de voornamen die na het einde van de XIVe eeuw in Engeland in gebruik gebleven of gekomen zijn, behalve de massa der jongste (Amerikaanse) namen ; ook de meest gebruikelijke Ierse en Wallische voornamen werden opgenomen. Voor elke naam vindt men : aanduiding van het geslacht, etymologie en beknopte geschiedenis ; vaak worden ook de oudste vormen, met datum en bron, medegedeeld. Dit werk zal vooral dienst bewijzen voor het onderzoek van de mode in de naamgeving. Het is waardevol om wille van het overvloedige materiaal, doch niet zonder voorbehoud. Nuttig is ook het verklarend lijstje van appellativa ontstaan uit voornamen (blz. 131-36).

* * *

Skandinavische (1) en Duitse (2) anthroponymie :

(1) Thans reeds moeten wij de aandacht vestigen op het VIIe deel der reeks „Nordisk Kultur”, dat uitsluitend handelt over de oude Skandinavische persoonsnamen : Personnamn (Nord. Kultur VII), utg. av A. JANZÉN. *Stockholm-Oslo-København*, 1948, 345 blz.

(2) Blijkens *Niederdt. Mitteil.* III (1947), 121 zal eerlang van de

AHNLUND, N. — Kring Frösöstenens personnamn. *Festskr. I. Wikström* (1947).

ANDERSEN, H. — Har urnordisk haft navnet Saiwilaugar? *Namn och bygd XXXV* (1947), 166-76.

Na onderzoek van de verschillende hypothesen betreffende de verklaring van de verbinding *sawilagaR* in de inscriptie van Lindholmen (amulet), komt S. tot het besluit dat het hier een mansnaam geldt, samengesteld uit **saiwi-* „zee, meer” + *laugaR* vgl. On. fem. *laug* „warme bron, bad”. Deze naam zou in het On. **Sælaugr* luiden en kunnen vergeleken worden met de vrouwennaam *Snælaug*.

BACH, A. — Die deutschen Personennamen. Zie *Bibl.* 1943, blz. 271-79.

Rec. ROELANDTS, K. *Lew. Bijdr. Bijblad XXXVIII* (1948).

EIDNES, H. — Namneskikkar i Nord-Noreg. *Maal og Minne* 1943, 76-82.

Naar aanleiding van de in *Bibl.* 1942, blz. 478-79, besproken bijdrage van I. REICHBOERN-KJENNERUD, over de zonderlinge naamgeving in Noord-Noorwegen, verzet S. zich als „noorderling” tegen de vaak eenzijdige voorstelling van de Noordnoorse namenschat. Het materiaal van R.-K. stamt uit de XIXe eeuw en sindsdien is heel wat veranderd, zodat de toestand nu in het Noorden geen uitzondering maakt op de algemeen geldende gebruiken. Omstreeks 1900 nog gebeurde het dat sommige ambtenaren, b. v. in de parochie en het leger, systematisch een familienaam weerden en in de plaats daarvan telkens de voornaam van de vader + afleiding *-sen* in de registers optekenden. Een familienaam afgeleid van de plaats van verblijf of herkomst (inz. hoevenaam) werd toen nog als een „snobisme” aangevoeld. Thans is dit niet meer het geval.

Ook op het gebied van de doopnamen zijn vele afwijkingen te wijten aan de persoonlijke opvattingen van een of andere ambtenaar. Sinds de eerste wereldoorlog richt de keuze zich meer en

hand van E. ROOTH, de bekende hoogleraar in de Germanistiek te Lund, een taalkundige studie verschijnen over de eigennamen uit de Latijnse oorkonden (IXe-XIVe eeuw) van het Elboostfaals taalgebied.

meer naar specifiek Noorse namen (*Alvhild, Arne, Torstein, Åse*, enz.) en geeft men de voorkeur aan één enkele voornaam. De dubbele naamgeving van vroeger was soms het gevolg van een speciale voorliefde voor één bepaalde naam : aldus werden omstreeks 1840 drie gebroeders *Hans Andreas, Hans Henrik* en *Hans Peder* geheten, omdat de familie bijzonder aan de naam *Hans* gehecht was en op deze wijze wou voorkomen dat met de vroegtijdige dood van één van hen ook de naam zou verdwijnen.

JANSSON, V. — Namnet Ottar. *Ortnamnssällsk. i Upps. årsskr.* 1947, 53-58.

Over de mansnaam *Ottar*, Own. *Óttarr*, Ozw. Ode. *Ot(t)ar*, Os. *Oht(h)eri*, waarbij vermoedelijke ontleningen uit Skand. : Ags. *Ōhtthere, Ōhter* en Oudiers *O(i)ttir, Oitir*. In plaats van de samenstelling met Ohd. *āhta*, Ags. *ōht* „persecutio” (Germ. **anhtō*), verkiest S. het eerste lid af te leiden van Own. *ótti* < **ōhtu* „vrees” (vgl. Got. *ōgan* „vrezan”), dat in de anthroponymie „vreesaanjagend” betekent evenals *ag-*, bij het Got. *agis*. Het tweede lid kan voor de Skand. vormen evenzeer Own. *geirr* „speer, lans” zijn als Germ. **harja-* (in psn. wsch.) „held, krijgskampioen”.

KNUDSEN, G.--(†) KRISTENSEN, M.-HORNBY, R. — Danmarks gamle Personnavne I. Fornavne. *København*, 1936-1948.

Zie *Bibl.* 1941, blz. 159-60 ; 1943, blz. 280.

Dit standaardwerk over de voornamen van het middeleeuwse Denemarken bestaat uit twee, doorlopend gepagineerde delen, verschenen in afl. 1-5 (1936-1940) en 6-11 (1941-1948). Het materiaal, gaande van de tijd der runenstenen tot ca 1500, beslaat 300.000 steekkaarten en wordt tot het jaar 1450 zo volledig mogelijk weergegeven, terwijl voor de volgende 50 jaren vaak een keuze moest gedaan worden. Maar telkens duidt een speciaal teken aan wanneer alle bekende vermeldingen, of wel alle bekende personen (vóór 1450) opgenomen werden. Bovendien worden in vele gevallen voorbeelden uit de XVIe-XVIIe eeuw medegedeeld ter vergelijking. Hetzelfde geldt voor de Skand. psn. in Eng. en Fra. pln. (nederzettingen der Wikings) en voor het anthroponymisch materiaal uit de Deense pln.

Voor elke naam wordt het geslacht aangeduid en de Lat.

vormen waarin hij voorkomt; telkens volgt dan een chronologische lijst der verschillende vermeldingen, zodanig echter dat de varianten per persoon en per familie gegroepeerd blijven. Vervolgens wordt, naast de localisering, steeds de functie van de naamdrager medegedeeld. Ten slotte vindt men, aan het einde van elk item, een beknopte verklaring van de naam (formatie, parallelvormen uit de overige Germ. dialecten), met interessante gegevens over frequentie, sociale en geografische verspreiding, enz.

Het register over de tweede leden der anthroponymische composita (kol. 1699-1708) geeft een beknopt maar duidelijk overzicht van het materiaal.

Moge het aangekondigde repertorium over de bij- of familienamen spoedig deze merkwaardige publicatie voltooien!

SAHLGREN, J. — Barnarp, runda. Barni och fornty. Barnulf, Athalbarn m. m. *Saga och sed* 1945.

SKEIDSVOLL, A. — Norske manns- og kvinnenamn. *Oslo*, 1943.

WAHLOW, H. — Die mecklenburgische Namenlandschaft. *Festschrift R. Wossidlo. Neumünster*, 1939.

Over het verband tussen de anthroponymie en de geografie.

* * *

De studie van de persoonsnamen wordt sinds enkele jaren insgelijks met brede belangstelling beoefend door classici en oriëntalisten. Onder de leiding van W. PEREMANS worden de namen van Ptolemæisch Egypte vooral in hun historisch aspect bestudeerd, in een groots opgezette onderneming, terwijl J. VERGOTE meer aandacht schenkt aan de taalkundige en anthroponymische interpretatie van de Egyptische eigennamen. Zie o. m. van de hand van W. PEREMANS: *Prosopographia Ptolemaica. Chronique d'Égypte XXI* (1946), 267-69. — *Noms de personne et nationalité dans l'Égypte ptolémaïque. Le Muséon LIX* (Mélanges L. TH. LEFORT. *Louvain*, 1946), 241-52. — Over

het belang van prosopographische opzoekingen. *Miscel. Hist. Van der Essen (Brussel-Parijs, 1947)*, 57-64 [samen met E. VAN 'T DACK].

In dit verband vermelden wij ten slotte :

DEROY, L. — Le pays de Taphos et l'humour homérique. Contribution à l'étude du calembour dans la toponymie et l'anthroponymie. *Ant. clas. XV* (1946), 227-39.

Een aantal voorbeelden van woordspel in eigennamen.

PULGRAM, E. — Indo-European personal names. *Language XXIII*, (1947), 174-81.

NASCHRIFT. — Gelet op de steeds groter wordende moeilijkheden die aan de wetenschappelijke informatie worden gesteld, zijn de stellers van de bovenstaande overzichten zo vrij de lezers dringend om toezending te verzoeken van alle bijdragen over plaats- en persoonsnamenstudie, niet het minst van die welke in plaatselijke of gewestelijke tijdschriften, in dag- en weekbladen, enz. mochten verschijnen.

Adres : Prof. dr H. J. VAN DE WIJER, directeur van het Instituut voor Naamkunde, E. van Evenstraat 10^{IV}, Leuven.
